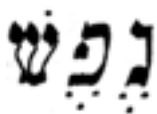

Rosemarie Köhn
Biskop

Mennesket som næfæs

Du leste riktig. Ordet heter næfæs i norsk uttale, men skrives slik på hebraisk:

Det er et spennende ord fordi det går på mennesket som både sjel og legeme, kropp og ånd. Vi har ikke noe tilsvarende ord i vårt språk, og bibeloversettere har strevd og strevd med å finne en god og adekvat oversettelse. Blant annet brukes ordet i 1. Mosebok kap. 2: «Herren Gud blåste livspust inn i hans nese, så mannen ble til en levende skapning.» Ordet skapning brukes altså i vår nyeste bibelutgave som en oversettelse av næfæs. Tidligere har man oversatt med sjel, vesen, liv: Mennesket ble en levende sjel, et levende vesen etc. I den bibelske tankeverden holdes med andre ord mennesket sammen som en udelelig helhet. Mennesket har en sjelsside som det ikke går an å skille fra kroppssiden.

Det er utrolig viktig å fastholde at mennesket er en helhet, og at helheten må ivaretas dersom vi skal ivareta det sant menneskelige. Når mine fattige venner «på bygda» i Nicaragua kom sammen til gudstjeneste, startet alltid sammenkomsten med en landbruksrapport før de gikk over til bønn og lovsang og annet som vi er vant

med hører en gudstjeneste til. I sitt gudstjenesteliv klarte de å holde sammen at mennesket er en helhet av kropp og sjel, og at begge deler har behov for å bli tatt vare på. – Og de tviholdt på at livet har Guds nyskapelse som perspektiv.

Gjennom vår vestlige verdens historie er mennesket blitt vurdert høyest som åndsvesen. I vår tid kan det synes som om mennesket blir vurdert høyest som kroppsvesen.

I vår vestlige historie var tankegangen slik: Sjelen var evig – kroppen var forgjengelig. Døden var ettertraktelsesverdig fordi den befridde sjelen fra kroppen. «Det sanne fullverdige menneske er ikke kropp og sjel, men sjelen frigjort fra kroppen. Så lenge sjelen er bundet til kroppen, befinner sjelen seg som i en tvangstrøye. Kroppen forurenser, besmitter, korrupperer sjelen. Eller for å bruke Platons eget bilde: Så lenge sjelen er lenket til kroppen, befinner sjelen seg som fange bak et fengselsgitter. – Ved døden slipper sjelen ut til det sanne liv.» Så langt min gamle kollega Tor Aukrust.

De praktiske konsekvenser av denne tankegangen var blant annet at kroppsarbeid ble tillagt mindre verdi enn åndsarbeid, at mannen ble tillagt større verdi enn kvinnen fordi han var mer ånd siden han ikke fødte barn, og en elitetenkning som så ned på alle de mennesker som ikke evnet annet enn

kroppsarbeid, for å si det med Platon. Disse menneskers evige skjebne var også tvilsom.

Vår tid er på en helt annerledes måte preget av en kroppskultur ved at det liv vi har ved kroppen, gjennom kroppen, det liv vi lever her og nå, blir fokusert på og gitt mest oppmerksomhet. Det er kroppen som skal tas vare på, pleies og stelles, fordi livet er knyttet til kroppen, og døden skiller oss fra livet. Vi må slutte å tenke i motsetningsforhold.

Mennesket er en udelelig helhet, en næfæs, og må ivaretas som en helhet. Det gjelder også i helsevesenet.

I neste nummer:

- Ultralyd og biopsi ved arteritis temporalis
- Arbeidsbelastning i allmennpraksis
- Finnes det en egen norsk medisinsk identitet?
- Psykologisk intervensjon etter traumer
- Uførepensjonering blant unge
- Når skal sykehjemspasienter legges inn i sykehus?